

Tos ferina, ni malaltia del passat ni exclusiva de pediatria

La tos ferina fa un segle era una malaltia molt greu, actualment la freqüència i la gravetat ha descendit gràcies a la vacunació, però no s'ha erradicat. Continua havent-hi casos en totes les edats i, en els dos darrers anys a Catalunya, la incidència està augmentant.

Emma Castejón
Pediatria

ABS Alt Camp Oest - CAP Alcover

Facebook: Cap Alcover

Instagram: cap_alcover

La tos ferina és una infecció respiratòria bacteriana aguda molt contagiosa que es transmet d'una persona l'altra. L'agent causal és la Bordetella pertussis essent el reservori exclusivament humà. És una malaltia endèmica mundialment amb brots epidèmics cada 3-5 anys.

A Catalunya, la tos ferina és una malaltia de declaració obligatòria individualitzada i s'ha de notificar al servei de Vigilància Epidemiològica corresponent a cada territori.

El passat mes de febrer, l'Agència de Salut Pública de Catalunya (ASPCAT) va publicar un informe epidemiològic sobre la tos ferina a Catalunya entre 2014-2024. Després del pic d'incidència del 2015, va haver-hi un descens impor-

tant dels casos diagnosticats. Posteriorment, hi va haver un augment durant els anys pandèmics, arribant al màxim l'any 2022 amb 64 casos diagnosticats. El 2023 es va registrar un ascens amb 530 casos, i a febrer del 2024 el número era de 342, la meitat de l'any anterior amb tan sols dos mesos.

La primera mesura, i la més important, pel control de la tos ferina és la vacunació sistemàtica d'infants i adolescents així com de dones embarassades. El diagnòstic i tractament del malalt, la protecció de contactes dels malalts vulnerables i el control dels brots són altres mesures.

Síntomes de la tos ferina per etapes

LA TOS FERINA PER ETAPES

PERIODE	SIMPTOMES	DURACIÓ
INCUBACIÓ	Sense símptomes	1-2 setmanes
CATARRAL O D' INICI	Rinits, estornuts, llagimeig, tos seca lleu ei irritativa	2 setmanes
ESTAT CONVULSIU	Tos convulsiva, dificultat respiratòria, sagnat	4-6 setmanes
REMISIÓ	La tos desapareix	1-3 setmanes

- **FASE D'INCUBACIÓ**, entre 4 i 21 dies i no solen haver-hi símptomes.
- **FASE CATARRAL**, dura 2 setmanes i és com un refredat: moc nasal, esternuts, llagimeig i tos lleu, normalment seca i irritativa, sense febre o febrícula [no sol arribar als 38 °C]. Aquest és el moment més contagiós.
- **FASE PAROXÍSTICA**, dura entre 3 i 6 setmanes, en la que la tos augmenta en freqüència i gravetat en forma d'atacs a l'inici, sobretot a la nit. Després d'aquests atacs, en inspirar es produeix un so agut característic (estridor-gall inspiratori), que pot acompanyar-se d'ofec, esgotament, nàusees i/o vòmits amb la tos. Els menors de 6 mesos poden fer apnees en lloc d'estridor.
- **FASE CONVALESCENT**, dura entre 1 i 3 setmanes o inclús més. La tos va disminuint progressivament fins a desaparèixer.

En total poden ser més de 3 mesos, per això també es coneix com la "TOS DELS 100 DIES". La tos ferina no és igual en infants, adolescents o adults. En general, la infecció és més lleu en els adolescents i els adults, especialment en els que estan vacunats vers la malaltia.

Com es transmet?

Es transmet via aèria, per les gotetes de saliva contaminada que el malalt expulsa en tossir o esternudar. El malalt contagia durant la fase catarral fins almenys dues setmanes després que comenci la tos. Les persones amb més risc de contagiar-se són les que passen molt temps a prop seu, com ara convivents o companys de classe, sobretot si són menors d'un any.

Principals complicacions

Abans de la introducció de la vacuna a dones embarassades o en els lactants menors de 6 mesos (preterme o no vacunats), la malaltia podia ser greu i donar complicacions com pneumònia, convulsions, encefalopatia i seqüeles i, fins i tot, la mort [1% en menors de dos mesos]. En adults pot haver-hi insomni, incontinència urinària, fractures costals, pèrdua de pes i pneumònia.

Quan s'ha d'anar al metge?

S'ha d'anar al metge per confirmar el diagnòstic i fer el tractament adient si es tenen símptomes compatibles amb la malaltia, o bé si heu tingut relació pròxima amb un malalt ja diagnosticat.

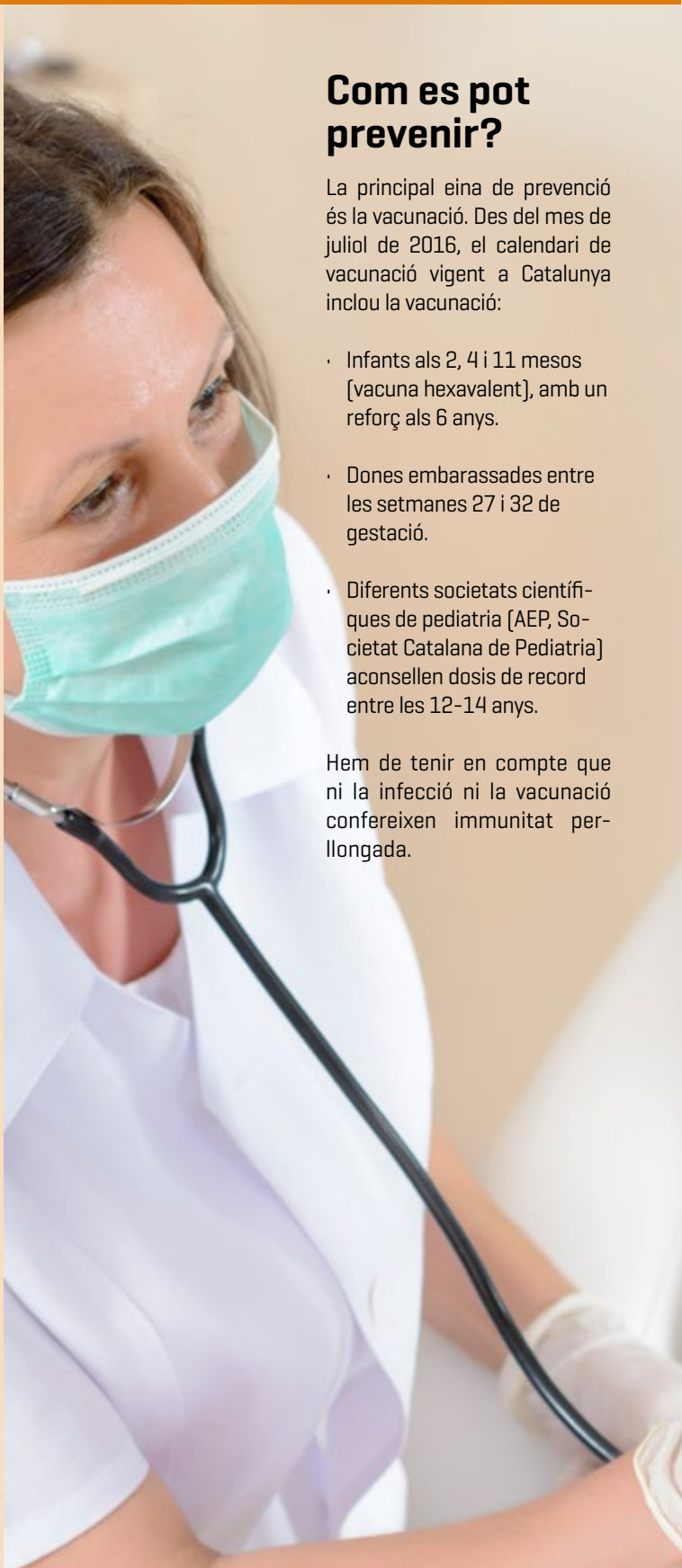
A part dels símptomes suggestius de tos ferina, hi ha una prova diagnòstica de laboratori recollint moc de nasofaringe que és ràpida i molt sensible.

Com es pot prevenir?

La principal eina de prevenció és la vacunació. Des del mes de juliol de 2016, el calendari de vacunació vigent a Catalunya inclou la vacunació:

- Infants als 2, 4 i 11 mesos (vacuna hexavalent), amb un reforç als 6 anys.
- Dones embarassades entre les setmanes 27 i 32 de gestació.
- Diferents societats científiques de pediatria (AEP, Societat Catalana de Pediatria) aconsellen dosis de record entre les 12-14 anys.

Hem de tenir en compte que ni la infecció ni la vacunació confereixen immunitat perllongada.

Quin tractament cal seguir?

Davant una sospita clínica o una confirmació diagnòstica, s'ha d'iniciar tractament antibiòtic tant al pacient com als convivents directes o persones vulnerables, així com valoració de calendaris vacunals.

La tos pot persistir temps i no hi ha cap tractament simptomàtic eficient.

Quan es pot tornar a les activitats normals?

El malalt no pot anar a la feina o a l'escola fins 5 dies després d'haver iniciat el tractament antibiòtic adequat. Si un malalt no pren l'antibiòtic, no pot tornar a la feina o a l'escola fins 21 dies després d'haver començat els atacs de tos.

Enllaços d'interès

<https://www.aeped.es>
Cercador -> Tos ferina

<https://vacunas.aep.org>
Area famílies -> Vacunes

<https://canalsalut.gencat.cat/ca>
Cercador -> Tos ferina